

1919 10 13 D. IŠ JUZEFO PILSUDSKIO KREIPIMOSI Į VILNIAUS S. BATORO UNIVERSITETO AKADEMINĮ SENATĄ UNIVERSITETO ATIDARYMO PROGA

Vilnius, 1919 m. spalio 13 d.

Garsiąją Vilniaus akademiją, 1570 m. įkurtą jėzuitų, 1578 m. Stepono Batoro¹ pakeltą į universiteto statusą, reformuotą nacionalinės Edukacinės komisijos, atkurtą Adamo Czartoryskio² pastangų dėka ir paleistą brutalia rusų despoto jėga, po keleto dešimtmečių pertraukos kviečiu vėl imtis savo istorinių funkcijų. Taip nusprendžiau, kad įgyvendinčiau vietos gyventojų troškimą ir atsižvelgdamas į jų poreikius, kad vėl tikrosios laisvės vardan būtų atgaivintos tauriosios dorybių, mokslo ir civilizacijos tradicijos, kurios buvo nutrauktos barbarišku prievartos aktu. [...]

Tegul Vilniaus universitetas įžengia į naują savo istorijos laikotarpį, ištikimas savo nuostabioms tradicijoms, tegul suspindi nauja šviesa, tegul jis, pasak Tado Čackio³ žodžių, skirtų Kremenecio licėjaus moksleiviams, tampa „dorybės šventykla ir mokslo šventove“, tegul jis skleidžia civilizaciją į pačius tolimiausius kampelius, kilnindamas papročius ir formuodamas jaunųjų protą, teskuba jie glaustis po jo globojančiais sparnais; tetampa jis vienu iš didžiųjų šviesos kelių, vedančių žmoniją į tiesos pažinimą.

Galiausiai tegul jo sienose išlieka atmintis to, kuris pirmasis šiai Aukštajai Mokyklai, šiam Universitetui, proto dominavimo prieš materiją simboliui, patikėjo akademinis sluoksnius, tad tegul jis visuomet bus vadinamas „Stepono Batoro universitetas. Q. F. F. F. S^{a)}“.

Generalissimus: JOSEFAS PILSUDSKIS

(Iš: Lietuvos ir Lenkijos santykiai nuo Pirmojo pasaulinio karo pabaigos iki L. Želigovskio įvykdyto Vilniaus užėmimo (1918 m. lapkritis – 1920 m. spalio). Dokumentų rinkinys. Sudarė E. Gimžauskas, Vilnius, 2012, p. 317 – 319)

---

^{a)} Neaiški santrumpa.

¹ Batoras Steponas (1533-1586) - Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius 1576-1586 m. Vilniaus universiteto įkūrėjas.

² Čartoryskis A. (Czartoryski Adam Jerzy (1770-1861))- lenkų didikas, politikas. Rusijos caro Aleksandro artimiausias patarėjas, Rusijos užsienio reikalų ministras, reformų iniciatorius. Vilniaus švietimo apygardos kuratorius 1803-1824 m., Vilniaus universiteto puoselėtojas.

³ Čackis T. (Czacki Tadeusz (1765-1813)) - lenkų švietimo ir ūkio veikėjas, bibliofilas, istorikas. Edukacinės komisijos narys, Gegužės 3-iosios Konstitucijos bendraautoris. Švietimo sistemos vizitatorius nuo 1803 m. ukrainietiškosiose Rusijos gubernijose. 1805 m. įsteigė Kremenecio licėjų, turėjusį būti lenkiškos kultūros ir švietimo židiniu tose gubernijose.